

Sygn. akt IV Ka 1721/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lutego 2016r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie w IV Wydziale Karnym Odwoławczym

w składzie:

Przewodnicząca:	SSO Dorota Mazurek
Sędziowie:	SO Krzysztof Zaremba (ref.) SO Andrzej Trzeciak
Protokolant:	st. sekr. sądowy Daria Kozłowska

przy udziale Prokuratora Prok. Okr. Małgorzaty Wojciechowicz

po rozpoznaniu w dniu 26 lutego 2016r.

sprawy **M. K.**

oskarżonego z art. 13 § 1 kk w zw. z art. 300 § 2 kk

na skutek apelacji wniesionych przez prokuratora i obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego (...)

(...) w P.

z dnia 7 września 2015r. sygn. VII K 229/14

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnia oskarżonego M. K. od popełnienia przypisanego mu czynu,

II. kosztami procesu w sprawie obciąża Skarb Państwa.

SSO Andrzej Trzeciak SSO Dorota Mazurek SSO Krzysztof Zaremba

Sygn. akt IV Ka 1721/15

UZASADNIENIE

M. K. zarzucono, że w dniu 18 października 2013r. w P. w celu udaremnienia wykonania bankowego tytułu egzekucyjnego Banku (...) w W. nr (...) z dnia 13 lipca 2012r., któremu Sąd Rejonowy (...) postanowieniem z dnia 13 września 2012r., sygn. akt IX Co 6590/12 nadał klauzulę wykonalności, stwierdzającego zadłużenie M. K. na kwotę 16.686,37zł, usiłował udaremnąć zaspokojenie tego wierzyciela poprzez usunięcie z parkingu strzeżonego zajętego w toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym (...) P. M., sygn.

akt KM 2987/12 samochodu osobowego marki F. (...) o nr rej. (...), lecz zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi na ponowne odebranie przedmiotowego pojazdu przez organ egzekucyjny,

tj. popełnienie czynu z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 300 § 2 k.k.

Wyrokiem Sądu Rejonowego (...), (...) Wydziału Karny z siedzibą w P. z 7 września 2015 roku, sygn. akt VII K 229/14, oskarżonego **M. K.** uznano za winnego tego, że w dniu 18 października 2013r. w P. w celu udaremnienia wykonania tytułu wykonawczego Sądu Rejonowego (...) P. i (...)w S. w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego Banku (...) S.A. nr (...) z dnia 13 lipca 2012r., któremu Sąd Rejonowy (...) w (...) postanowieniem z dnia 27 lipca 2012r., sygn. akt IX Co 5856/12, następnie zmienionym postanowieniem z dnia 13 września 2012r., sygn. akt IX Co 6590/12 nadał klauzulę wykonalności, usiłował udaremnąć zaspokojenie swojego wierzyciela, tj. Banku (...) S.A. w W. poprzez usunięcie z parkingu strzeżonego samochodu osobowego marki F. (...) o nr rej. (...), zajętego w toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym (...) P. M. o sygn. akt KM 2987/12, lecz zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi na ponowne odebranie przedmiotowego pojazdu przez organ egzekucyjny,

tj. popełnienia czynu z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 300 § 2 k.k. i za to przestępstwo na podstawie art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 300 § 2 k.k. i przy zastosowaniu art. 58 § 3 k.k. (w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 lipca 2015r.) w zw. z art. 4 § 1 k.k. wymierzono mu karę grzywny - 200 (dwustu) stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 10 (dziesięciu) złotych;

Na podstawie art. 63 § 1 k.k. (w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 lipca 2015r.) w zw. z art. 4 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary grzywny zaliczono oskarżonemu okres tymczasowego aresztowania w sprawie od dnia 2 grudnia 2014r. do dnia 18 grudnia 2014r, przyjmując, iż jeden dzień rzeczywistego pozbawienia wolności jest równy dwóm stawkom dziennym grzywny.

Na podstawie na podstawie art. 627 k.p.k. i art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 roku o opłatach w sprawach karnych (Dz.U. z 1983r. Nr 49, poz. 223 ze zm.) zasądzono od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe, w tym opłatę w wysokości 200 (dwustu) złotych.

Apelacje od tak ukształtowanego wyroku wywiedli: **prokurator** i **obrońca oskarżonego**.

Prokurator, wskazując przepisy: art. 425 k.p.k. i art. 444 k.p.k. zaskarżył wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze. Apelację wniósł na korzyść oskarżonego M. K..

Na podstawie art. 427 § 1 i 2 k.p.k. i art. 438 pkt 1 k.p.k. wyrokowi zarzucił obrazę przepisów prawa materialnego poprzez niezasadne zastosowanie art. 4 § 1 k.k. oraz art. 58 § 3 k.k. w podstawie prawnej orzeczenia o karze grzywny w sytuacji, gdy ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny w brzmieniu obowiązującym po 1 lipca 2015 r. jest względniejsza dla sprawcy.

Podnosząc powyższy zarzut na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia, poprzez wyeliminowanie z rozstrzygnięcia o karze art. 4 § 1 k.k. oraz art. 58 § 3 k.k. i powołanie w ich miejsce art. 37a k.k..

Obrońca oskarżonego zaskarżył wyrok w całości, zarzucając mu:

I. naruszenie prawa materialnego tj. art. 300 § 2 k.k. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu przez Sąd Rejonowy, że bankowy tytuł egzekucyjny, na podstawie którego prowadzone było przeciwko oskarżonemu postępowanie egzekucyjne stanowił „orzeczenie sądu” tj. znamię określone w art. 300 § 2 k.k.;

II. błąd w ustaleniach faktycznych przejawiający się w tym, że pomimo faktu, iż z materiału dowodowego nie wynikało, aby auto które zostało wydane oskarżonemu z parkingu było własnością oskarżonego, Sąd przyjął iż było ono jego własnością, a więc stanowiło jego składnik majątku, co miało istotny wpływ na wynik postępowania, gdyż wpływało na ustalenie czy oskarżony w ogóle mógł się dopuścić zarzucanego mu czynu;

III. naruszenie art. 424 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 110 k.p.k. poprzez niewskazanie w uzasadnieniu kwestii dotyczącej przejścia prawa własności auta na F. Bank z uwagi na opóźnienia przez oskarżonego w płatności, co świadczy o tym, iż podczas narady Sąd nie roztrząsał tej kwestii pomimo tego, iż miała ona istotny wpływ na ustalenie sprawstwa oskarżonego;

IV. naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów tj. art. 7 k.p.k. i art. 5 § 2 k.p.k. w sytuacji gdy z zebranego materiału dowodowego wynikało, iż oskarżony z uwagi na pozostawienie w jego skrzynce pocztowej dokumentu sugerującego możliwość odebrania auta działał w przekonaniu, iż faktycznie może auto swobodnie odebrać, skoro Komornik umożliwia mu odbiór auta i zawiadamia go o tym w formie pisemnej co powinno mieć wpływ na ocenę zamiaru oskarżonego w zakresie odebrania auta z parkingu a w konsekwencji na zaistnienie wątpliwości Sądu co do świadomości oskarżonego, iż komornik wzywa go do odebrania auta;

V. naruszenie prawa materialnego tj. art. 28 § 1 k.k. poprzez jego niezastosowanie, albowiem z zebranego materiału dowodowego wynikały wątpliwości co do przysługiwania prawa własności oskarżonemu, a to ze względu na niejasne zapisy umowy kredytowej i umowy o przewłaszczenie auta na zabezpieczenie i ustanowienie zastawu;

VI. naruszenie swobodnej oceny dowodów tj. art. 7 k.p.k. poprzez uznanie za wiarygodne zeznań osoby obsługującej parking samochodowy, i odmowę wiarygodności wyjaśnieniom oskarżonego co do okoliczności odbioru auta z parkingu.

Skarżący wniósł o uniewinnienie oskarżonego o zarzuconego mu czynu i zasądzenie kosztów postępowania na rzecz oskarżonego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja obrońcy oskarżonego okazała się o tyle uzasadniona, że wobec niewypełnienia przez M. K. jednego ze znamion przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. konieczna okazała się zmiana poddanego kontroli rozstrzygnięcia i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia przypisanego mu czynu. W rezultacie nie można było uwzględnić apelacji prokuratora, która zmierzała wyłącznie do wyeliminowania z wyroku art. 4 § 1 k.k. oraz art. 58 § 3 k.k. i powołania w ich miejsce art. 37a k.k..

W rozpoznawanej sprawie kluczowe znaczenie miało to, jak należy interpretować sformułowanie „orzeczenie sądu”. Tylko bowiem ten, kto w celu udaremnienia wykonania takiego orzeczenia lub orzeczenia innego organu państwowego, udaremnia lub uszczupla zaspokojenie swojego wierzyciela przez to, że usuwa, ukrywa, zbywa, darowuje, niszczy, rzeczywiście lub pozornie obciąża albo uszkadza składniki swojego majątku zajęte lub zagrożone zajęciem bądź usuwa znaki zajęcia, podlega odpowiedzialności karnej na gruncie art. 300 § 2 k.k.

Nie może budzić żadnej wątpliwości to, iż wskazane w wyroku:

- bankowy tytuł egzekucyjny Banku (...) S.A. nr (...) z dnia 13 lipca 2012r.,

- postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie z dnia 27 lipca 2012r., sygn. akt IX Co 5856/12 o nadaniu ww. tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności,

- postanowienie tego sądu z dnia 13 września 2012r., sygn. akt IX Co 6590/12 zmieniające postanowienie wskazane powyżej,

nie mogą być z całą pewnością uznane za orzeczenie innego organu państwowego. Podobne zresztą stanowisko zdaje się zajmować także sąd merytoryczny.

W ocenie sądu I instancji oskarżony bowiem działał w celu udaremnienia wykonania tytułu wykonawczego Sądu Rejonowego(...) P. i(...)w S. w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego Banku (...) S.A. nr (...) z dnia 13 lipca

2012r., któremu Sąd Rejonowy (...)w (...) postanowieniem z dnia 27 lipca 2012r., sygn. akt IX Co 5856/12, następnie zmienionym postanowieniem z dnia 13 września 2012r., sygn. akt IX Co 6590/12 nadał klauzulę wykonalności.

Sąd Rejonowy nie odniósł się szerzej do tego dlaczego uznał za uzasadnione opisanie czynu w ten sposób, że oskarżony działał „w celu udaremnienia wykonania tytułu wykonawczego”. Wskazał jedynie (k. 417 in fine akt), że wprawdzie sam bankowy tytuł egzekucyjny nie jest orzeczeniem sądowym, lecz postanowienie o nadaniu mu klauzuli wykonalności takim orzeczeniem jest. Tymczasem do znamion czynu z art. 300 § 2 k.k., jak już wcześniej wskazano, nie należy działanie w celu udaremnienia wykonania tytułu wykonawczego. Mowa tam jedynie o orzeczeniu sądu i innego organu państwowego.

Stosownie do treści art. 776 k.p.c. podstawą egzekucji jest tytuł wykonawczy. Tytułem wykonawczym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności, chyba że ustawa stanowi inaczej. Nie może budzić wątpliwości to, że bankowy tytuł egzekucyjny Banku (...) S.A. nr (...) z dnia 13 lipca 2012r., o którym mowa w kontrolowanym orzeczeniu, jest tytułem egzekucyjnym w rozumieniu ww. przepisu. Temu tytułowi sąd nadał klauzulę wykonalności. W doktrynie prawnej można odnaleźć stanowisko, że klauzula wykonalności jest deklaratywnym postanowieniem sądu, w którym stwierdzono, iż przedstawiony przez wierzyciela akt prawny spełnia kryteria ustawowe przewidziane dla tytułu egzekucyjnego i że dopuszczalne jest wszczęcie właściwego postępowania egzekucyjnego w celu wykonania świadczenia dłużnika z zastosowaniem przymusu państwowego. Wskazuje się też, że charakter prawny klauzuli wykonalności można określić jako orzeczenie sądu (tu: Przemysław Telenga, Komentarz aktualizowany do art.783 Kodeksu postępowania cywilnego, LEX/el.,2015, teza 1). W dotychczasowym orzecznictwie precyzowano nadto, że w przypadku klauzuli wykonalności o charakterze deklaratoryjnym w postępowaniu o jej nadanie bada się to, czy określony akt nadaje się do wykonania w drodze egzekucji oraz ustalenia wystąpiło zdarzenie, od którego uzależnione jest wykonanie tytułu egzekucyjnego (tu np.: Uchwała SN z 07.03.2008 z 7.03.2008r. wraz z uzasadnieniem, III CZP 155/07).

Rozważeniu zatem wymaga to, czy wobec istnienia bankowego tytułu egzekucyjnego orzeczenie, w postaci klauzuli wykonalności, jest orzeczeniem sądu, w celu udaremnienia wykonania którego może działać sprawca czynu z art. 300 § 2 k.k. Nie może bowiem budzić wątpliwości to, że dla odpowiedzialności na gruncie wspomnianego przepisu nie wystarczy ustalenie istnienia (bądź zaistnienia w przyszłości- o czym dalej) orzeczenia sądu, a trzeba wykazać, że chodzi o orzeczenie podlegające wykonaniu (zwrot: „w celu udaremnienia wykonania orzeczenia”). Sprawca ma bowiem działać w celu udaremnienia wykonania danego, konkretnego (bądź spodziewanego na skutek np. złożenia pozwu) orzeczenia sądu, a przez to, np. zbywając określone składniki swojego mienia, udaremnąć lub uszczuplić zaspokojenie wierzyciela. Ustawodawca uznał za celowe wymienić (poza innymi orzeczeniami organu państwowego) tylko orzeczenia sądu podlegające wykonaniu. Klauzula wykonalności do bankowego tytułu egzekucyjnego sama w sobie nie podlega wykonaniu, a jej wydanie skutkuje tym, że można wszcząć postępowanie egzekucyjne dla wykonania tego tytułu.

W tym miejscu wypada wspomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem (tu np.: wyrok SN z 17.11.2011, V KK 226/11, OSNKW 2012/2/21) przestępstwo określone w art. 300 § 2 k.k. dotyczy także mienia "zagrożonego zajęciem". Nie jest więc wymagane, aby w czasie przestępnego działania istniało już orzeczenie, którego wykonanie sprawca chce udaremnąć. Przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. można się zatem dopuścić również wtedy, gdy egzekucja dopiero grozi, a więc w okresie, kiedy wierzyciel w sposób niedwuznaczny daje do zrozumienia, że postanowił dochodzić swojej pretensji majątkowej w drodze sądowej. Wystarczające jest więc, by składniki majątku były zagrożone zajęciem, jeżeli istnieje obiektywne, rzeczywiste i bezpośrednie niebezpieczeństwo zajęcia, a więc takie niebezpieczeństwo, z którym należy się liczyć.

Nie można jednakże wyprowadzać z powyższego stanowiska wniosku, że ustawodawca dopuścił tym samym działanie w celu udaremnienia wykonania innych rozstrzygnięć niż obecne bądź przyszłe orzeczenia sądu lub innego organu państwowego kierowane do egzekucji.

W doktrynie prezentowany jest pogląd, zgodnie z którym przez "orzeczenie sądu lub innego organu państwowego" należy w kontekście art. 300 § 2 k.k. rozumieć każde rozstrzygnięcie - niezależnie od jego nazwy - wydane przez organ państwowy, w szczególności sąd, w sprawie indywidualnej w postępowaniu cywilnym (wyroki, postanowienia, nakazy zapłaty), administracyjnym (decyzje, postanowienia), karnym (wyroki, postanowienia, nakazy karne) lub innym prowadzonym na podstawie przepisów ustawy (np. postanowienie o ogłoszeniu upadłości w postępowaniu upadłościowym), które nadaje się do wykonania w drodze egzekucji (jest wykonalne). Wymienia się tu przykładowo: wyrok zasądający z powództwa o świadczenie, nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym lub upominawczym, postanowienie o zabezpieczeniu roszczenia wierzyciela przez zajęcie oznaczonych składników majątku dłużnika, wydane w sądowym postępowaniu zabezpieczającym, wyrok karny zasądający powództwo adhezyjne, decyzja ustalająca wysokość podatku, postanowienie o zabezpieczeniu roszczeń o naprawienie szkody, wydane w postępowaniu karnym czy postanowienie o ogłoszeniu upadłości. Nadto podkreślano już, iż można przyjąć, że z ochrony komentowanego przepisu korzysta także wyrok sądu polubownego oraz ugoda przed tym sądem zawarta po ich uznaniu przez sąd państwowy albo stwierdzeniu przez sąd państwowy ich wykonalności. Takie stanowisko uzasadnione jest jednakże treścią . art. 1212 § 1 k.p.c., gdzie stwierdza się, że wyrok sądu polubownego oraz ugoda przed tym sądem zawarta mają wówczas moc prawną na równi z wyrokiem sądu państwowego lub ugodą zawartą przed sądem państwowym (tu np.: Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz, Zakamycze 2006r., komentarz Jarosława Majewskiego do art. 300 k.k., tezy: 98 i 99).

Wskazać również należy stanowczy pogląd niektórych przedstawicieli doktryny (tu: Komentarz do ustawy –Kodeks karny, Robert Zawłocki 2012, wyd.1, stan na 01.06.2012r., art.300 k.k., tezy 10 i 13, Legalis), zgodnie z którym ochronie na gruncie art. 300 § 2 k.k. nie podlega bankowy tytuł egzekucyjny opatrzony klauzulą wykonalności.

Wreszcie trzeba również odnotować, że podobną ocenę zdaje się prezentować Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do jednego ze swoich orzeczeń (postanowienie z 21.11.2012r., IV KK 259/12, LEX 1235895), który odnosząc się do sytuacji, kiedy sąd odwoławczy zmienił opis czynu i zamiast klauzuli wykonalności wydanej przez sąd wskazał postanowienie prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym, nie poddał takiego postąpienia krytyce, podkreślając, że udaremnienie wykonania odnosiło się właśnie do orzeczenia, które w następstwie nadania mu klauzuli wykonalności podlegało wykonaniu, a nie do samej klauzuli.

W rezultacie wyżej zaprezentowanych rozważań oraz zgodnego z nim stanowiska doktryny prawa, wypowiedzi Sądu Najwyższego, które sąd odwoławczy podziela, nie było możliwe uznanie, że oskarżony mógł wypełnić znamiona zarzucanego mu przestępstwa, działając w celu udaremnienia wykonania tytułu wykonawczego (bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego przez sąd w klauzulę wykonalności) czy samego postanowienia sądu o nadaniu klauzuli wykonalności, wskutek czego miał udaremnąć lub uszczuplić zaspokojenie swego wierzyciela.

Wobec jasnej treści przepisu, wyraźnego wskazania o działanie w celu udaremnienia wykonania jakich orzeczeń chodziło ustawodawcy, brak podstaw do doszukiwania się odmiennej, a zgodnej ze stanowiskiem sądu ad meriti, interpretacji art. 300 § 2 k.k.

W ocenie sądu odwoławczego, w sytuacji, gdy prokurator nie skarżył wyroku na niekorzyść oskarżonego, nie sposób wydać inne orzeczenie niż uniewinniające. Także uchylanie wyroku do ponownego rozpoznania i rozważanie tam ewentualności popełnienia innego czynu zabronionego wymagałoby dokonywania ustaleń faktycznych niekorzystnych dla M. K.. W świetle przyjętych przez sąd merytorycznych ustaleń nie było bowiem możliwości przypisania mu sprawstwa tego samego przestępstwa przy zmienionym opisie czynu, wskazaniu innego znamienia, np. zastąpienia „orzeczenia sądu” „orzeczeniem innego organu państwowego” (podobnie: wyrok SN z 6.07.2006r. i jego uzasadnienie, VKK 499/05). Teoretyczne tylko zatem w tych warunkach byłoby rozważanie wypełnienia przez oskarżonego znamion innego przestępstwa, np. z art. 300 § 1 k.k.

W konsekwencji stwierdzić należy, iż klauzula wykonalności nadana bankowemu tytułowi egzekucyjnemu przez sąd nie jest „orzeczeniem sądu”, w celu udaremnienia którego może działać

sprawca przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. Za takie „orzeczenie” nie może być uznany także tytuł wykonawczy (bankowy tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności).

W tych warunkach, wobec konieczności uniewinnienia oskarżonego z przyczyn wskazanych powyżej, nie było uzasadnione odnoszenie się do pozostałych, skierowanych przeciwko rozstrzygnięciu sądu merytorycznego, przez obrońcę, zarzutów. Wywody w tej mierze byłyby zasadne, gdyby istniało (lub mogło dojść do jego wydania) orzeczenie sądu lub innego organu państwowego, wykonanie którego oskarżony mógłby mieć zamiar udaremnić. Należało w rezultacie zmienić wyrok w ten sposób, że uniewinnić oskarżonego M. K. od popełnienia przypisanego mu czynu.

Rozstrzygnięcie oparto o przepis art. 437 § 2 k.p.k.

Orzeczenie o kosztach procesu wydano w oparciu o przepis art. 632 pkt 2 k.p.k.